

**МОДЕЛЬ ЦІЛЕЙ КОНТЕКСТНОГО СИСТЕМНОГО ФОРМУВАННЯ
ГОТОВНОСТІ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ДРУГОГО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 011
«ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ»**

Ігнатюк Ольга Анатоліївна

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри,
Кафедра педагогіки і психології управління
соціальними системами ім. академіка І. А. Зязюна,
Національний технічний університет
“Харківський політехнічний інститут”,
м. Харків, Україна

Анотація: стаття присвячена питанню підвищення якості підготовки здобувачів вищої освіти магістерського рівня підготовки спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» в контексті формування готовності до науково-дослідної діяльності майбутніх викладачів вищої школи. Представлено розгорнуту характеристику моделі цілей контекстного системного формування готовності до науково-дослідної діяльності у магістрантів спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки». Окреслено навчальні, розвивальні та виховні цілі для кожного з трьох етапів підготовки: профіналізованого навчання; фундаменталізованого навчання базових програмних продуктів; фундаменталізованого навчання створення перспективних продуктів.

Ключові слова: готовність до діяльності, здобувач вищої освіти, зміст підготовки, модель цілей, науково-дослідна діяльність, освітня програма, рівень підготовки, системний підхід, технічний університет.

Вступ. Професійний розвиток здобувачів вищої освіти рівнів «магістр» спеціальності «Освітні, педагогічні науки» залежить від інтегрованості теоретичних знань у практичну діяльність, що забезпечується системністю, послідовністю та комплексністю підготовки відповідно до освітньо-

професійної програми (ОПП). Розроблені мета та результати навчання ОПП 011 відповідають Концепції розвитку педагогічної освіти (наказ МОН України № 776 від 16.07.2018 р. [1]), зокрема визначеним у Концепції завданням другого (магістерського) рівня вищої педагогічної освіти передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, характеризується невизначеністю умов і вимог. Тож, формування готовності до науково-дослідної діяльності – наукової компетентності магістранта, виступає як складова результату підготовки майбутніх викладачів вищої школи.

Мета роботи – визначення цілей контекстного системного формування готовності до науково-дослідної діяльності у здобувачів вищої освіти другого рівня підготовки спеціальності 011 «Освітні, педагогічні наук» – майбутніх викладачів вищої школи у закладах вищої освіти.

Матеріали та методи. Основними матеріалами дослідження є чинні нормативно-правові документи розвитку сфери освіти державі та стандарт освітньо-професійної підготовки майбутніх фахівців спеціальності 011 «освітні, педагогічні науки» у закладах вищої освіти. Серед методів дослідження слід виділити, зокрема, системний підхід задля узагальнення положень нормативних документів, аналізу та синтезу з метою виокремлення та окреслення цілей формування готовності до науково-дослідної діяльності у здобувачів магістерського рівня підготовки спеціальності 011 «освітні, педагогічні науки – майбутніх викладачів закладів вищої освіти.

Результати та обговорення. Фахова підготовка магістрів спеціальності 011 – майбутніх викладачів закладів вищої освіти, зокрема в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут» (НТУ «ХПІ»), здійснюється на підставі освітньо-професійної програми (ОПП 011) з урахуванням освітнього стандарту підготовки фахівців за спеціальністю 011 (магістерський рівень) та професійного стандарту на групу професій

«Викладачі закладів вищої освіти», який був затверджений Мінекономіки України (наказ №610 від 23.03.2021). Освітня програма враховує вимоги відповідного професійного стандарту за рахунок співвідношення загальних компетентностей та професійних компетентностей (за групою трудових дій), де таких як: А) розроблення та оновлення програм навчальних дисциплін, підготовка навчальних і методичних матеріалів; Б) викладання, консультативна підтримка студентів; В) оцінювання результатів навчання; Г) виконання дослідницьких/творчих проєктів, оприлюднення та забезпечення захисту авторських прав; Д) участь у роботі кафедри, інших колегіальних органів, професійних об'єднань, організація освітніх та наукових заходів; Е) керівництво науковою/творчою роботою студентів, аспірантів; Є) розроблення та вдосконалення освітніх програм; Ж) здійснення наукової та фахової експертизи, консультування осіб, підприємств, установ, організацій.

Цілі та програмні результати навчання ОПП 011 відповідають тенденціям розвитку спеціальності та ринку праці [2].

Виконання професійної діяльності викладача вищу потребує від магістранта як майбутнього викладача сформованості когнітивних здібностей (логічного, критичного, системного мислення; оригінальності мислення; здатності до прогнозування, моделювання, знаходження закономірностей, ерудиції) та якостей особистості (саморефлексії, виховання самостійності, відповідальності дослідника, академічної доброчесності та ін.) [3].

Зазначимо, що огляд цілей (навчальних, розвивальних та виховних) контекстного системного формування готовності до науково-дослідної діяльності при викладанні освітніх компонентів (ОК) на ОПП магістрантам спеціальності 011 «освітні, педагогічні науки» (рис.1) невід'ємний від інших елементів контекстного системного формування готовності до науково-дослідної діяльності, а саме змісту, методів, засобів і форм навчання.

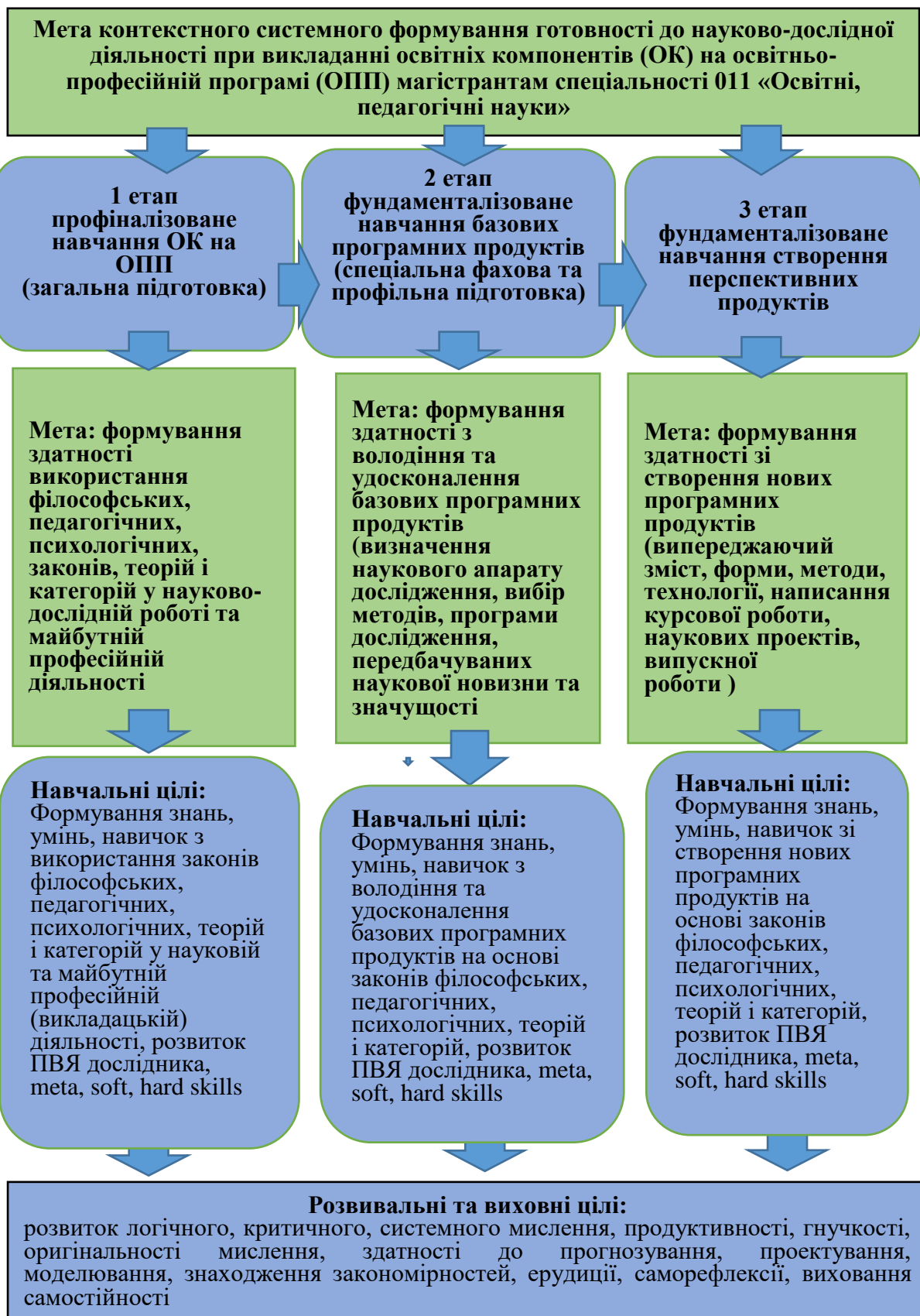

Рис. 1 Модель цілей контекстного системного формування готовності до науково-дослідної діяльності (НДД) при викладанні освітніх компонентів (ОК) на освітньо-професійній програмі (ОПП) магістрантам спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»

Отже, зміст контекстного системного формування готовності до науково-дослідної діяльності під час навчання на ОПП спеціальності 011 магістерський рівень у майбутніх викладачів вищої школи можна розкрити через з'ясування змістовного наповнення наступних трьох етапів.

Звертаємо увагу на перший етап (1 етап), його можна схарактеризувати як освітніх компонентів (ОК) на ОПП: «Інтелектуальна власність» (загальна підготовка). Відповідно до цього етапу метою визначено: формування здатності використання філософських, педагогічних, психологічних, законів, теорій і категорій у науково-дослідній роботі та майбутній професійній діяльності.

Другий етап (2 етап), можна схарактеризувати як фундаменталізоване навчання базових програмних продуктів (спеціальна фахова та профільна підготовка). Метою на цьому етапі визначено формування здатності з володіння та удосконалення базових програмних продуктів (визначення наукового апарату дослідження, складання програми дослідження, вибір методів дослідження, визначення передбачуваних результатів щодо наукової новизни та практичної значущості дослідження. На ОПП навчальні дисципліни спеціальної фахової підготовки спеціальності 011 магістерського рівня представлені такими ОК «Основи наукових досліджень», «Дидактичні системи та освітні технології у вищій школі», «Лідерство у викладацькій діяльності», «Моніторинг якості освіти у вищій школі». При цьому дисциплінами профільної підготовки на даному етапі виступають ОК, які здобувачі обирають як вибіркові із широкого переліку, серед них «Філософія освіти», «Моделювання професійної підготовки та діяльності фахівця», «Основи управління особистісним розвитком» та багато інших.

Третій етап (3 етап), може бути схарактеризованим як фундаменталізоване навчання створення перспективних продуктів. Метою 3-го етапу визначено формування здатності зі створення нових програмних продуктів (робиться наголос на випереджаючий зміст, форми, методи, технології, написання курсової роботи, наукових проєктів, випускної кваліфікаційної роботи, тез доповідей та статей у наукових видання тощо).

Зазначимо, що кожному з вказаних трьох етапів (1 етап–3 етап) притаманні відповідні навчальні цілі, які безпосередньо пов'язані із розвивальними та виховними цілями. Отже, наведений зміст усіх трьох етапів ґрунтовно розкриває особливості формування готовності майбутніх викладачів вищої школи до НДД.

Залежно від форми взаємодії викладача з магістрантами під час навчання на ОПП, викладання дисциплін загальної, спеціальної фахової та профільної підготовки, (навчальні, розвивальні та виховні цілі представлені на рис.1) або магістрантами (як викладачами під час педагогічної практики) зі здобувачами вищої освіти 1-2 рівнів (фронтальна, індивідуальна, парна, колективна) формуються як відповідні уміння педагога-дослідника (розв'язання означених проблемних завдань що передбачає застосування загальновідомих логічних та евристичних методів розв'язання творчих задач: евристичних питань, евристичних прийомів, «мозкової атаки», методу 635, методу нових варіантів, методу Делфі, методу щоденників, методу синектики тощо), так і розвиваються усі необхідні meta, hard, soft skills особистості педагога-дослідника. Отже, формується готовність майбутнього викладача вищої школи до науково-дослідної діяльності, як важливої складової його професійної діяльності.

Список літератури

1. Концепції розвитку педагогічної освіти (наказ МОН України № 776 від 16.07.2018 р. <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>),

2. Романовський О.Г., Ігнатюк О.А., Вимоги ринку праці та ключові тенденції формування «якісного» майбутнього фахівця другого та третього рівнів підготовки спеціальності 011 «освітні, педагогічні науки». Теорія і практика управління соціальними системами. Харків: НТУ «ХПІ», 2022. №1. С.3-16.

3. Olha Ihnatiuk, Iryna Kostyria, Andriy Koss Philosophical-psychological, pedagogical-managerial aspects of "qualitative" formation of future specialists of all levels of training and specialties in the conditions of technical university URL [http // www.IntellectualArchive.com/files/2701.pdf](http://www.IntellectualArchive.com/files/2701.pdf).